

รายงานผลโครงการขอรับทุนพัฒนาบุคลากรเพื่อการศึกษาทางไกล
ประเภทรายบุคคล (ในประเทศ)

หลักสูตร การตรวจสอบและหลักปฏิบัติราชการที่ดีเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ
ระหว่าง วันที่ 9 – 13 มิถุนายน พ.ศ. 2568

และ

หลักสูตร กฎหมายปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐและวินัยข้าราชการ
ระหว่าง วันที่ 24 – 27 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568

รายงานผลโครงการฯ เสนอต่อสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ และสถานพัฒนาบุคลากรเพื่อการศึกษาทางไกล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประจำปีงบประมาณ 2568

หลักสูตร การตรวจสอบและหลักปฏิบัติราชการที่ดีเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ

1. ขอบเขตเนื้อหา

หลักการและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 รวมทั้งหลักกฎหมายปกครองและหลักปฏิบัติราชการที่ดีจากบรรทัดฐานคดีปกครองที่สำคัญและเกี่ยวข้อง

2. หัวข้อวิชาการอบรม ประกอบด้วย

- 2.1 ปัญหาทางปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ
- 2.2 ความรับผิดชอบและแนวคำวินิจฉัยที่สำคัญจากคดีปกครอง
- 2.3 การตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ
- 2.4 การตรวจสอบของ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ
- 2.5 สัญญาทางปกครองและแนวคำวินิจฉัยจากคดีปกครอง
- 2.6 หลักปฏิบัติราชการจากคดีปกครองเกี่ยวกับการพัสดุ

3. กำหนดเวลาการอบรม

ระหว่างวันที่ 9 – 13 มิถุนายน พ.ศ. 2568

4. สถานที่อบรม

โรงแรม ทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

สรุปเนื้อหา

“การตรวจสอบและหลักปฏิบัติราชการที่ดีเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ”

1. คำนำ

กฎหมายและระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ คือ กรอบกฎหมายและข้อบังคับที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการจัดหา จัดซื้อ จัดจ้าง รวมถึงการบริหารจัดการพัสดุของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ กฎหมายที่หน่วยงานรัฐต้องยึดถือปฏิบัติ คือ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดรายละเอียดการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนจัดหา การกำหนดวิธีจัดซื้อจัดจ้าง การทำสัญญา การตรวจรับ การเก็บรักษา การซ่อมบำรุง และการจำหน่ายพัสดุ หลักการสำคัญของกฎหมายและระเบียบนี้มุ่งเน้นความคุ้มค่า โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยสนับสนุนการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดการทุจริต

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ เป็นเครื่องมือสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐทั่วประเทศ ทำให้เจ้าหน้าที่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องหรือขัดต่อกฎหมาย อีกทั้งยังช่วยให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดประโยชน์คุ้มค่าต่อประชาชน ป้องกันการรั่วไหลและการทุจริต พร้อมทั้งสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือแก่สังคมและภาคเอกชน การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานสามารถตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างมีระบบ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐในระยะยาว

2. นิยามและความหมาย

นิยาม เกี่ยวกับ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ ได้กำหนดไว้ในมาตรา 4 ภายใต้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยให้ความหมายของคำว่า

“การจัดซื้อจัดจ้าง” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุโดยการซื้อ จ้าง เช่า แลกเปลี่ยน หรือโดยนิติกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“พัสดุ” หมายความว่า สินค้า งานบริการ งานก่อสร้าง งานจ้างที่ปรึกษาและงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง รวมทั้งการดำเนินการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“สินค้า” หมายความว่า วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และทรัพย์สินอื่นใด รวมทั้งงานบริการที่รวมอยู่ในสินค้านั้นด้วย แต่มูลค่าของงานบริการต้องไม่สูงกว่ามูลค่าของสินค้านั้น

“งานบริการ” หมายความว่า งานจ้างบริการ งานจ้างเหมาบริการ งานจ้างทำของและการรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล แต่ไม่หมายความรวมถึงการจ้างลูกจ้าง

ของหน่วยงานของรัฐ การรับขนในการเดินทางไปราชการหรือไปปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ งานจ้างที่ปรึกษา งานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง และการจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“งานก่อสร้าง” หมายความว่า งานก่อสร้างอาคาร งานก่อสร้างสาธารณูปโภค หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นใด และการซ่อมแซม ต่อเติม ปรับปรุง รื้อถอน หรือการกระทำอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกันต่ออาคาร สาธารณูปโภค หรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว รวมทั้งงานบริการที่รวมอยู่ในงานก่อสร้างนั้นด้วย แต่มูลค่าของงานบริการต้องไม่สูงกว่ามูลค่าของงานก่อสร้างนั้น

“อาคาร” หมายความว่า สิ่งปลูกสร้างถาวรที่บุคคลอาจเข้าอยู่หรือใช้สอยได้ เช่น อาคารที่ทำการ โรงพยาบาล โรงเรียน สนามกีฬา หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน รวมทั้งสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยสำหรับอาคารนั้นๆ เช่น เสาธง รั้ว ท่อระบายน้ำ หอถังน้ำ ถนน ประปา ไฟฟ้า หรือสิ่งอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของตัวอาคาร เช่น เครื่องปรับอากาศ ลิฟท์ หรือเครื่องเรือน

“สาธารณูปโภค” หมายความว่า งานอันเกี่ยวกับการประปา การไฟฟ้า การสื่อสาร การโทรคมนาคม การระบายน้ำ การขนส่งทางท่อ ทางน้ำ ทางบก ทางอากาศ หรือทางราง หรือการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งดำเนินการในระดับพื้นดิน ใต้พื้นดิน หรือเหนือพื้นดิน

“งานจ้างที่ปรึกษา” หมายความว่า งานจ้างบริการจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในด้านวิศวกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม การศึกษาวิจัย หรือด้านอื่นที่อยู่ในภารกิจของรัฐหรือของหน่วยงานของรัฐ

“งานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง” หมายความว่า งานจ้างบริการจากบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลเพื่อออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง

“การบริหารพัสดุ” หมายความว่า การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ

“ราคากลาง” หมายความว่า ราคาเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับเปรียบเทียบราคาที่ยื่นข้อเสนอได้ยื่นเสนอไว้ซึ่งสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้จริงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (1) ราคาที่ได้มาจากการคำนวณตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการราคากลางกำหนด
- (2) ราคาที่ได้มาจากฐานข้อมูลราคาอ้างอิงของพัสดุที่กรมบัญชีกลางจัดทำ
- (3) ราคามาตรฐานที่สำนักงบประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด
- (4) ราคาที่ได้มาจากการสืบราคาจากท้องตลาด
- (5) ราคาที่เคยซื้อหรือจ้างครั้งหลังสุดภายในระยะเวลาสองปีงบประมาณ
- (6) ราคาอื่นใดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐนั้นๆ

ในกรณีที่มีราคาตาม (1) ให้ใช้ราคาตาม (1) ก่อน ในกรณีที่ไม่มีราคาตาม (1) แต่มีราคาตาม (2) หรือ (3) ให้ใช้ราคาตาม (2) หรือ (3) ก่อน โดยจะใช้ราคาใดตาม (2) หรือ (3) ให้คำนึงถึงประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ ในกรณีที่ไม่มีราคาตาม (1) (2) และ (3) ให้ใช้ราคาตาม (4) (5) หรือ (6) โดยจะใช้ราคาใดตาม (4) (5) หรือ (6) ให้คำนึงถึงประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ

“เงินงบประมาณ” หมายความว่า เงินงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอนงบประมาณ เงินซึ่งหน่วยงานของรัฐได้รับไว้โดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้ไม่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เงินซึ่งหน่วยงานของรัฐได้รับไว้โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมาย และเงิน ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ตกเป็นรายได้ของราชการ ส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายหรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจเรียกเก็บตามกฎหมาย และให้หมายความรวมถึงเงินกู้ เงินช่วยเหลือ และเงินอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ

“คณะกรรมการนโยบาย” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

“คณะกรรมการวินิจฉัย” หมายความว่า คณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

“คณะกรรมการราคากลาง” หมายความว่า คณะกรรมการราคากลางและขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ

“คณะกรรมการ ค.ป.ท.” หมายความว่า คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการค้าทุจริต

“คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์” หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และข้อร้องเรียน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

3. วิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ

กระบวนการ เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ได้กำหนดไว้ในมาตรา 55 ภายใต้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยระบุให้การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุอาจกระทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

(1) วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป ได้แก่ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการทั่วไปที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดให้เข้ายื่นข้อเสนอ

(2) วิธีคัดเลือก ได้แก่ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนเฉพาะผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามรายให้เข้ายื่นข้อเสนอ เว้นแต่ในงานนั้นมีผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดน้อยกว่าสามราย

(3) วิธีเฉพาะเจาะจง ได้แก่ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอ หรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคารวมทั้งการ

จัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามความใน มาตรา 96 วรรคสอง

ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ให้หน่วยงานของรัฐเลือกใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปก่อน เว้นแต่กรณีที่ระบุไว้ในมาตรา 56 ของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จึงให้ใช้วิธีคัดเลือกหรือวิธีเฉพาะเจาะจง

4. การตรวจสอบและหลักปฏิบัติราชการที่ดี

หลักธรรมาภิบาล เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ ภายใต้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2567) ได้กำหนดไว้ในมาตรา 8 โดยระบุให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ 4 ประการ ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และหลักการตรวจสอบได้ รายละเอียดมีดังนี้

(1) หลักความคุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน

(2) หลักความโปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอมิฉะนั้นการดำเนินการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน

(3) หลักความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

(4) หลักการตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ทั้งนี้ ให้หน่วยงานของรัฐสามารถใช้หลักการข้างต้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ หากการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าว แต่ไม่มีผลต่อการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีนัยสำคัญ หรือเกิดจากกรณีเร่งด่วน หรือมีเหตุผลหรือความจำเป็นอื่น การจัดซื้อจัดจ้างนั้นย่อมไม่เสียไป

5. กรณีศึกษา ประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ

เรื่อง ค่าเสียหายกับการยกเลิกการประกวดราคา ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 201/2553 (สำนักงานศาลปกครอง, 2560)

(1) ประเด็นข้อพิพาท

ยกเลิกการประกาศประกวดราคาเนื่องจากมีผู้เสนอราคารายเดียว โดยไม่ทำเป็นประกาศ แต่ประชุมชี้แจงและไม่แจ้งให้ผู้เสนอราคาทราบ

(2) สารสำคัญ

การยกเลิกการประกาศประกวดราคาโดยไม่ได้จัดทำประกาศ ย่อมไม่เป็นไปตามระเบียบ แต่เมื่อต่อมาได้ประกาศยกเลิกการประกวดราคาโดยมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ราชการ ประกาศยกเลิกการประกวดราคาจึงชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อผู้เสนอราคาได้มีคำสนองข้อเสนอตามประกาศเชิญชวน ย่อมเกิดเป็นสัญญาผูกพันและผู้เสนอราคาไม่มีความผิด จึงต้องให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม

(3) รายละเอียดข้อพิพาททางกฎหมาย

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัสดุของส่วนราชการเพื่อให้ได้มา ซึ่งพัสดุหรือการบริการสำหรับการจัดทำบริการสาธารณะกฎหมายและระเบียบได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ ไว้ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงขั้นตอนภายหลังจากที่มีการเสนอราคา คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาจะมีหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบเสนอราคา และเอกสารต่างๆ แล้วคัดเลือกผู้เสนอราคาที่ต้องตามเงื่อนไขในเอกสารประกวดราคา แต่หากมีผู้เสนอราคารายเดียว หากเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราชการ ผู้สั่งซื้อหรือผู้สั่งจ้างมีอำนาจพิจารณายกเลิกการประกวดราคานั้นได้ แต่ถ้ายกเลิกการประกวดราคาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสนอราคา หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติอย่างไรและผู้เสนอราคามีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือไม่ หากคำตอบได้จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 201/2553 ต่อไปนี้

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (เทศบาลนครหาดใหญ่) ได้มีประกาศประกวดราคาจ้างเหมาโรงเรียนหรือหน่วยงานที่ดำเนินการสอนคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง กำหนดยื่นซองประกวดราคาในวันที่ 20 ธันวาคม 2547 มีผู้ซื้อเอกสารประกวดราคา 3 รายรวมทั้งผู้ฟ้องคดี ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่) ได้ชะลอโครงการเพื่อปรับลดเนื้อหาโครงการใหม่และเรียกผู้ซื้อเอกสารประกวดราคามาหารือเพื่อหาแนวทางในการประมูลใหม่ และได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 (รองนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่) กับผู้ซื้อเอกสารประกวดราคาโดยผู้ฟ้องคดีมิได้เข้าร่วมประชุมด้วย ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นซองเสนอราคาตามวันเวลาที่กำหนดเพียงรายเดียว คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาเห็นว่าผู้ฟ้องคดีมีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขในประกาศประกวดราคา และเสนอราคาต่ำกว่าวงเงินงบประมาณและราคากลางที่ตั้งไว้มีเหตุอันสมควรที่จะดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องยกเลิกการประมูลราคา จึงเสนอผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้มีประกาศยกเลิกการประกวดราคาโครงการดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่ามีผู้เสนอราคาเพียงรายเดียวและเพื่อให้การจัดสอนตามหลักสูตรเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและเป็นการประหยัดงบประมาณค่าสอนให้น้อยลง อีกทั้งการให้หน่วยงานภายนอกจัดสอนต้องเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงขึ้นทุกครั้ง ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าประกาศยกเลิกการประกวดราคาดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลขอให้คำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 เรียกผู้ซื้อเอกสารประกวดราคามาประชุมเพื่อชี้แจงถึงการยกเลิกประกวดราคาโดยไม่ได้จัดทำประกาศยกเลิกการประกวดราคา และมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ซื้อเอกสารประกวดราคาทราบ เป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามข้อ 40 ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 จึงถือไม่ได้ว่ามีการ

ยกเลิกการประกวดราคา การยื่นซองเสนอราคาของผู้ฟ้องคดีจึงถูกต้องตามระเบียบดังกล่าว แม้ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้มีประกาศยกเลิกการประกวดราคาโดยอ้างว่ามีผู้เสนอราคาเพียงรายเดียวตามข้อ 44 ของระเบียบดังกล่าว แต่คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาเห็นสมควรดำเนินการต่อไป จึงเป็นการล่วงพ้นเหตุที่จะยกเรื่องผู้เสนอราคาเพียงรายเดียว เพื่อยกเลิกการประกวดราคา แต่เหตุเพื่อให้การจัดสอนตามหลักสูตรเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและเป็นการประหยัดงบประมาณค่าสอนให้น้อยลง อีกทั้งการให้หน่วยงานภายนอกจัดสอนต้องเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงขึ้นทุกครั้ง จึงเป็นเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงมีอำนาจประกาศยกเลิกประกวดราคาพิพาทได้ตามข้อ 46 ของระเบียบเดียวกัน แต่การประกาศเชิญชวนเรียกประกวดราคาถือเป็นข้อเสนอเมื่อผู้ยื่นซองเสนอราคาถูกต้องอันเป็นคำสนองข้อเสนอนั้นแล้ว ย่อมเกิดเป็นสัญญาผูกพันระหว่างผู้ฟ้องคดีกับผู้ถูกฟ้องคดี การยกเลิกการประกวดราคาโดยที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้กระทำความผิดด้วยจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา 391 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ การให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม โดยให้ผู้ฟ้องคดีได้รับเงินที่ลงทุนไปในการเข้าเสนอราคาคืนทั้งหมด ได้แก่ ค่าซื้อเอกสารประกวดราคา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของกรรมการผู้จัดการและพนักงานในการติดต่อกัน และค่าจัดเตรียมหลักสูตรเพื่อนำเสนอในการประกวดราคา ซึ่งเป็นค่าอำนวยความสะดวกที่กำหนดให้ร้อยละ 1.5 ของราคาค่าจ้างที่ผู้ฟ้องคดีเสนอ ส่วนค่าเสียหายอื่นๆ ได้แก่ กำไรร้อยละ 15 ของมูลค่างานที่ประกวดราคาได้ ค่าภาษีมูลค่าเพิ่มของกำไร เมื่อยังไม่มีงานดำเนินการจึงยังไม่มีค่าเสียหายเกิดขึ้น ส่วนค่าเสียหายทางจิตใจและศักดิ์ศรีความเป็นประชาชนที่ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมเป็นค่าเสียหายทางจิตใจไม่อาจคำนวณราคาให้ได้

จากคดีดังกล่าวศาลปกครองได้วางหลักปฏิบัติในการยกเลิกการประกวดราคาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 ไว้ 2 ประการ คือ

1. ถึงแม้ว่าผู้มีอำนาจสั่งซื้อหรือสั่งจ้างจะมีอำนาจยกเลิกการประกวดราคากรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ทางราชการก็ตาม การยกเลิกการประกวดราคาก็จะต้องจัดทำประกาศยกเลิกการประกวดราคา และการที่หน่วยงานได้แต่เพียงจัดให้มีการประชุมชี้แจงเพื่อหาแนวทางในการประมูลใหม่โดยมิได้เรียกผู้ซื้อเอกสารประกวดราคาร่วมประชุมด้วย ถือไม่ได้ว่าเป็นการยกเลิกประกาศประกวดราคา

2. การที่หน่วยงานออกประกาศประกวดราคาเป็นการเชิญชวนให้ผู้มีคุณสมบัติตามประกาศประกวดราคาเข้าเสนอราคาอันถือเป็น “คำเสนอ” ของหน่วยงานผู้ประกาศประกวดราคาและการยื่นซองเสนอราคาถือเป็น “คำสนอง” ข้อเสนอของหน่วยงานนั้น เมื่อผู้ยื่นซองเสนอราคาถูกต้องตามระเบียบจึงก่อให้เกิดเป็นสัญญาผูกพันระหว่างผู้ยื่นซองกับหน่วยงาน ดังนั้น เมื่อมีการยกเลิกประกวดราคาโดยผู้ยื่นซองเสนอราคาไม่มีความผิดจึงทำให้สัญญานั้นสิ้นสุดลง และเป็นผลให้คู่สัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิมตามมาตรา 391 วรรคหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้ผู้ยื่นซองเสนอราคาได้รับเงินที่ลงทุนไปในการเข้าเสนอราคาคืนทั้งหมด ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เสียไปอันเนื่องจากการเข้าเสนอราคา เช่น ค่าซื้อเอกสารการประกวดราคาค่าใช้จ่ายในการเตรียมการเพื่อเสนอราคา เป็นต้น

บรรณานุกรม

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2567). *กฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5).

วิญญูชน: กรุงเทพมหานคร.

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

สำนักงานศาลปกครอง. (2560). *รวมบทความอุทธรณ์จากคดีปกครอง เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการพัสดุ*.

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง: กรุงเทพมหานคร.

หลักสูตร กฎหมายปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐและวินัยข้าราชการ

1. ขอบเขตเนื้อหา

แนวคิดหลักกฎหมายปกครอง ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐและวินัยข้าราชการ การดำเนินงานผ่านกระบวนการบริหารงานบุคคลต่างๆ อาทิ การบรรจุแต่งตั้ง โยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย ฯลฯ

2. หัวข้อวิชาการอบรม

2.1 การดำเนินคดีปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐ

2.2 บุคลากรและการบริหารงานบุคคลภาครัฐ

2.3 คดีปกครองเกี่ยวกับการสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ

2.4 คดีปกครองเกี่ยวกับวินัยและการดำเนินการทางวินัย

3. กำหนดเวลาการอบรม

ระหว่างวันที่ 24 – 27 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568

4. สถานที่อบรม

โรงแรม ทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

สรุปเนื้อหา

“กฎหมายปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐและวินัยข้าราชการ”

1. คำนำ

กฎหมายปกครองที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐและวินัยราชการ เป็นกฎหมายและระเบียบที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการบริหารจัดการกำลังคนภายในหน่วยงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ครอบคลุมตั้งแต่การบรรจุแต่งตั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนตำแหน่ง การให้ทุนให้โทษ การรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัยต่อข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฝ่าฝืนระเบียบ โดยกฎหมายเหล่านี้ยังมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ การเข้าใจเนื้อหาและเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นธรรมทั้งภายในองค์กรและต่อสาธารณชน

การบริหารงานบุคคลและการรักษาวินัยในหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรวิชาการที่มีบุคลากรหลากหลายทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจน การมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายปกครองด้านนี้จะช่วยให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจและดำเนินการอย่างถูกต้อง ลดความเสี่ยงต่อข้อพิพาทหรือการร้องเรียนจากบุคลากร รวมทั้งสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นธรรมและโปร่งใส ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานสำหรับมหาวิทยาลัยจึงควรให้ความสำคัญต่อการรักษามาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมของบุคลากร ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และคุณภาพการให้บริการด้านการศึกษา ทั้งนี้ การนำหลักการของกฎหมายปกครองมาประยุกต์ใช้จึงเป็นการเสริมสร้างระบบบริหารบุคคลที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืนทั้งในด้านวิชาการและการบริหารจัดการ ดังนั้น การเข้ารับการอบรมกฎหมายปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐและวินัยราชการก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านต่อการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย เช่น การได้รับความรู้ที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมั่นใจและถูกต้องต่อไปได้ในอนาคต

2. คำอธิบายเบื้องต้น

2.1 คดีปกครอง คือ คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง และเป็นคดีในเรื่องดังต่อไปนี้ (สำนักงานศาลปกครอง, 2566)

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎ คำสั่ง หรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น กฎกระทรวงกำหนด เวลาเปิดหรือปิดสถานบริการ ระเบียบมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้นักศึกษาต้องทำวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ หรือกรณีผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเจ้าพนักงาน

ท้องถิ่นปฏิเสธการออกใบอนุญาตก่อสร้างอาคารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไม่เป็นธรรม เป็นต้น

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร เช่น กรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่ไม่ตรวจตราและออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารหรือถอนอาคารที่ก่อสร้างหรือต่อเติมโดยไม่ได้รับใบอนุญาต กรณีที่เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการออกโฉนดที่ดินล่าช้าเกินสมควร เป็นต้น

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่ง หรือจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร เช่น การที่เจ้าพนักงานที่ดินออกคำสั่งเพิกถอนโฉนดที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายและผู้ฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายดังกล่าว เป็นต้น

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างเอกชนก่อสร้างถนน สะพาน อาคารเรียน หรือข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าสัมปทานตามสัญญาสัมปทานทำไม้ป่าชายเลน หรือสัญญาที่หน่วยงานทางปกครองทำกับข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ เป็นต้น

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลกระทำการ หรือละเว้นกระทำการ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของกรมเจ้าท่าฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อมีคำสั่งให้เอกชนรื้อย้ายแพที่จอดกีดขวางทางน้ำ กรณีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อมีคำสั่งให้จับกุมและกักขังบุคคลซึ่งมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ เป็นต้น

(6) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง เช่น กรณีที่ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งหรือบังคับตามคำสั่งของอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เป็นต้น

2.2 หน่วยงานทางปกครอง ที่อาจถูกฟ้องต่อศาลปกครองได้มีอยู่ 7 ประเภท (สำนักงานศาลปกครอง, 2566) ดังต่อไปนี้

- (1) หน่วยงานราชการที่เป็นราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง กรม
- (2) หน่วยงานราชการที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ
- (3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา
- (4) รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง หรือรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยพระราชกฤษฎีกา เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ แต่ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทหรือ บริษัทมหาชนจำกัด เช่น บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)
- (5) หน่วยงานของรัฐที่มีได้เป็นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ หรือที่เรียกกันว่าองค์กรมหาชน เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (6) หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลยุติธรรม

(7) หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง เช่น แพทยสภา สภานายความ สำนักงานข้างวังวัด เอกชน บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

ดังนั้น หน่วยงานทางปกครองที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองจึงไม่รวมถึงรัฐสภาที่ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติและศาลที่ใช้อำนาจทางตุลาการ

อย่างไรก็ตาม เอกชนก็อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้เช่นกัน เช่น ในคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองซึ่งหน่วยงานทางปกครองคู่สัญญาอาจฟ้องเอกชนคู่สัญญาเป็นคดีต่อศาลปกครองได้

2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (สำนักงานศาลปกครอง, 2566) ได้แก่

(1) ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง คณะบุคคล หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง ได้แก่

(1.1) ข้าราชการในกระทรวง กรม เช่น รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการกอง

(1.2) ข้าราชการในจังหวัด อำเภอ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ

(1.3) พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการเขตของกรุงเทพมหานคร

(1.4) พนักงานรัฐวิสาหกิจ เช่น ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการการท่าเรือแห่งประเทศไทย

(1.5) พนักงานขององค์การมหาชน เช่น ผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของประเทศไทย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านแพ้ว

(1.6) เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

(2) คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท คณะกรรมการ หรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล เช่น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามกฎหมายต่างๆ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ สภามหาวิทยาลัย สภาท้องถิ่น

(3) บุคคลที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ของเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้จัดทำบริการสาธารณะ

2.4 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติราชการของหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้อำนาจทางปกครอง เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ ของฝ่ายปกครองเป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ กฎหมายนี้ครอบคลุมการดำเนินการทางปกครองทุกรูปแบบ เช่น การออกคำสั่ง การอนุญาต อนุมัติ การเพิกถอนหรือแก้ไขคำสั่ง ตลอดจนการดำเนินการอื่นที่มีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ หรือประโยชน์ของบุคคล โดยมีมุ่งให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนที่ชัดเจน เช่น การแจ้งเหตุผลประกอบคำสั่ง การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย การแจ้งสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ และการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนและป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ กฎหมายนี้ยังวางหลักการสำคัญตามแนวคิดนิติธรรม (Rule of Law) และธรรมาภิบาล (Good Governance) เช่น หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วย

กฎหมาย และหลักความรับผิดชอบของรัฐ ทำให้ประชาชนสามารถคาดหมายได้ว่าการตัดสินใจของรัฐจะอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายและเหตุผล อีกทั้งยังสร้างกลไกให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและทักท้วงการใช้อำนาจของรัฐผ่านช่องทางที่กำหนด เช่น การอุทธรณ์ การร้องเรียน หรือการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

2.5 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีศาลปกครองขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน หรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง อันเกิดจากการใช้อำนาจทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ หรือประโยชน์ของบุคคล กฎหมายนี้ยังวางหลักเกณฑ์และขั้นตอนวิธีพิจารณาคดีปกครองอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว เที่ยงธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยครอบคลุมการยื่นฟ้อง การไต่สวน การนำพยานหลักฐาน การมีคำสั่งหรือคำพิพากษา และการอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ทั้งนี้ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาคดีในหลายประเภท เช่น คดีเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง คดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง คดีเรียกค่าเสียหายจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเลยต่อหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า กฎหมายฉบับนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชน เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของฝ่ายปกครองสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อขอความเป็นธรรมได้อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบคอบ โปร่งใส และอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบ

2.6 หลักกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้ง การย้าย การโอน และการเลื่อน เป็นข้อกำหนดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริหารงานบุคคลภาครัฐเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบ โปร่งใส และยึดหลักความสามารถเป็นสำคัญ โดยอ้างอิงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการกำหนดสิทธิ หน้าที่ ความก้าวหน้า และความรับผิดชอบของข้าราชการพลเรือนทุกประเภท เริ่มจาก **การบรรจุ** หมายถึง การนำบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนเป็นครั้งแรก ซึ่งต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกที่กำหนด เช่น การสอบแข่งขัน การสอบคัดเลือก หรือวิธีการอื่นที่หน่วยงานกำหนดตามความจำเป็น โดยต้องคำนึงถึงคุณสมบัติทั่วไป เช่น สัญชาติไทย อายุ คุณวุฒิการศึกษา ความประพฤติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย การบรรจุต้องมีตำแหน่งว่างในอัตรากำลังและได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น อันเป็นการรับรองว่าบุคคลที่บรรจุมีความเหมาะสมกับตำแหน่งและสามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมา **การแต่งตั้ง** หมายถึง การมอบตำแหน่งให้ข้าราชการดำรงตำแหน่งหนึ่งอย่างเป็นการ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งครั้งแรกหลังบรรจุ การแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น หรือการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนในตำแหน่งอื่น ทั้งนี้ การแต่งตั้งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และคำนึงถึงหลักความเสมอภาคและความเป็นธรรม โดยพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนบุคคล ผลการปฏิบัติงาน และความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน ส่วน **การย้าย** หมายถึง การเปลี่ยนสถานที่หรือสังกัดปฏิบัติงานของข้าราชการภายในหน่วยงานเดียวกันหรือระหว่างหน่วยงาน โดยยังคงสถานภาพและระดับตำแหน่งเดิม การย้ายอาจเกิดจากความจำเป็นของทางราชการ เช่น การกระจายกำลังคนให้เหมาะสม การ

แก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน หรือเหตุผลด้านประสิทธิภาพ หรืออาจเป็นการย้ายตามคำร้องขอของข้าราชการเอง ซึ่งต้องพิจารณาว่าสามารถทำได้โดยไม่กระทบต่อการบริหารงานหลักของหน่วยงาน การโอน หมายถึง การเปลี่ยนตำแหน่งของข้าราชการจากสังกัดหนึ่งไปยังอีกสังกัดหนึ่ง หรือจากประเภทข้าราชการหนึ่งไปยังอีกประเภทหนึ่ง เช่น จากข้าราชการพลเรือนไปเป็นข้าราชการครู หรือจากหน่วยงานในส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค ซึ่งการโอนต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานทั้งต้นสังกัดและปลายทาง และต้องมีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่งที่จะโอนไป รวมทั้งไม่ขัดต่อข้อห้ามของกฎหมายหรือระเบียบที่ใช้บังคับ สุดท้าย การเลื่อน หมายถึง การเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนระดับเงินเดือนของข้าราชการให้สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นการเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น (เลื่อนระดับ) หรือเลื่อนขึ้นเงินเดือนภายในตำแหน่งเดิม การเลื่อนต้องพิจารณาจากผลการปฏิบัติงาน คุณธรรม จริยธรรม และความเหมาะสม โดยอยู่ภายใต้กรอบอัตราค่าจ้างและงบประมาณที่มี การเลื่อนตำแหน่งมักใช้ระบบประเมินผลการทำงานเป็นตัวชี้วัด เพื่อให้การเลื่อนมีความโปร่งใสและจงใจให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

2.7 ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนและหลักเกณฑ์ว่าด้วยวินัยข้าราชการ หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการที่ฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือหลักการปฏิบัติหน้าที่ราชการ อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ความเรียบร้อย หรือภาพลักษณ์ของราชการ แต่มีลักษณะไม่รุนแรงถึงขั้นทำให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือกระทบกระเทือนต่อความน่าเชื่อถือของตำแหน่งและองค์กรในระดับสูง กฎหมายกำหนดว่าความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะต้องมีการดำเนินการทางวินัยและลงโทษตามกระบวนการที่เป็นธรรม แต่โทษที่จะใช้มีเพียงโทษภายในระดับเบากว่าโทษสำหรับความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่

(1) ภาคทัณฑ์ คือ การตักเตือนอย่างเป็นทางการโดยมีบันทึกไว้ในประวัติ เพื่อให้ผู้กระทำผิดทราบว่าได้ฝ่าฝืนและให้ปรับปรุงแก้ไข

(2) ตัดเงินเดือน ซึ่งเป็นการหักเงินเดือนตามระยะเวลาที่กำหนดไม่เกินอัตราที่ระเบียบกำหนด

(3) ลดเงินเดือน ซึ่งเป็นการปรับลดอัตราเงินเดือนลงชั่วคราวในขั้นตอนตามเกณฑ์ของ ก.พ.

ลักษณะของความผิดวินัยอย่างร้ายแรงมีหลายรูปแบบ เช่น การขาดราชการโดยไม่มีเหตุผลสมควรในระยะสั้น การมาสายเป็นประจำ การแต่งกายไม่เหมาะสมในเวลาราชการ การไม่รักษาความสะอาดหรือความเรียบร้อยของสถานที่ราชการ การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีเหตุผลอันควร การละเลยหรือล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง การไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานหรือหน่วยงานอื่น การใช้คำพูดหรือกิริยาที่ไม่สุภาพต่อผู้มาติดต่อราชการหรือเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนการไม่รักษาความลับของทางราชการในเรื่องที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงหรือผลประโยชน์สำคัญของรัฐ นอกจากนี้ยังรวมถึง การกระทำอื่นที่ขัดต่อมารยาทหรือจรรยาข้าราชการ ซึ่งแม้จะไม่สร้างความเสียหายรุนแรงแต่ถือว่าไม่เหมาะสมและต้องได้รับการตักเตือนหรือแก้ไข หลักในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจะดูจากเจตนาของผู้กระทำ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ระยะเวลาและความถี่ของการกระทำ รวมถึงพฤติการณ์แวดล้อม เช่น หากเป็นการกระทำเพราะประมาทเลินเล่อโดยไม่มีเจตนาทุจริตและผลเสียหายมีน้อย ก็จะอยู่ในเกณฑ์ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กระบวนการดำเนินการเมื่อพบความผิดประเภท

นี้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องทำการสอบสวนหรือไต่สวนตามขั้นตอน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสชี้แจงและนำพยานหลักฐานมาหักล้างข้อกล่าวหา ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นธรรม (Fair Hearing) และหลักการพิจารณาโดยปราศจากอคติ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความผิด จะมีการกำหนดโทษที่เหมาะสมตามระดับความรุนแรงและพฤติกรรมในอดีต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดการปรับปรุงแก้ไข ไม่ใช่เพียงลงโทษอย่างเดียว การลงโทษจึงต้องมีลักษณะทั้งเชิงป้องกันและเชิงเยียวยา เพื่อให้ข้าราชการสามารถกลับมาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและรักษามาตรฐานขององค์กร

2.8 ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการซึ่งฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือหลักจรรยาบรรณข้าราชการอย่างรุนแรง อันมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือ และศักดิ์ศรีของราชการ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง รวมถึงการกระทำที่ขัดต่อคุณธรรมและจริยธรรมในระดับที่ไม่อาจยอมรับได้

ลักษณะสำคัญของความผิดวินัยอย่างร้ายแรง คือ มีผลเสียหายมาก มีพฤติการณ์ที่สะท้อนถึงความไม่ซื่อสัตย์ สุจริต หรือขัดต่อหลักจรรยาอย่างเด่นชัด และเป็นการกระทำที่กระทบต่อความไว้วางใจของประชาชน ในระบบราชการ กฎหมายได้กำหนดตัวอย่างของความผิดประเภทนี้ไว้ เช่น การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เช่น การเรียกรับสินบน การยกยอกเงินหรือทรัพย์สินของทางราชการ การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้ตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ การปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐานของราชการ การทำเอกสารเท็จเพื่อให้เกิดสิทธิหรือประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียสิทธิ การเปิดเผยความลับของทางราชการที่กระทบต่อความมั่นคงหรือผลประโยชน์สำคัญของรัฐ การละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลสมควรเป็นเวลานาน เช่น การขาดราชการติดต่อกันเกิน 15 วันโดยไม่มีเหตุอันสมควร การกระทำอนาจารหรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บสาหัสในขณะปฏิบัติหน้าที่หรือเนื่องจากหน้าที่ การมีพฤติกรรมเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงจนทำให้ราชการเสียชื่อเสียง หรือการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะที่สร้างความเสียหายร้ายแรงต่อราชการ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้ความรุนแรงหรือข่มขู่ผู้อื่นเพื่อบังคับให้ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ในทางที่มิชอบ การปฏิบัติหน้าที่โดยมีผลประโยชน์ทับซ้อนจนทำให้การตัดสินใจหรือการดำเนินงานของราชการเสียความเป็นกลาง การใช้อำนาจหน้าที่กลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ตลอดจนการกระทำใดๆ ที่เข้าข่ายขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอย่างร้ายแรง

กฎหมายได้กำหนดโทษ ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ไว้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) ปลดออก หมายถึง การให้ออกจากราชการโดยยังคงได้รับบำเหน็จบำนาญตามสิทธิที่พึงได้รับ หากมีคุณสมบัติครบ

(2) ไล่ออก หมายถึง การให้ออกจากราชการโดยถูกตัดสิทธิในบำเหน็จบำนาญทั้งหมด ซึ่งถือเป็นโทษสูงสุดและใช้กับกรณีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงและมีผลกระทบสูง

กระบวนการพิจารณาความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่เคร่งครัด โดยต้องมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งจะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งฝ่ายกล่าวหาและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา

ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและนำพยานหลักฐานมาหักล้างข้อกล่าวหา โดยต้องยึดหลักความเป็นธรรม (Fair Hearing) หลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด และหลักการใช้โทษที่เหมาะสมตามพฤติการณ์ (Proportionality) การดำเนินการนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่รอบด้านและป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ การกำหนดกรอบความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจึงเป็นกลไกสำคัญในการป้องปรามและลงโทษการกระทำที่บ่อนทำลายความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพของราชการ พร้อมทั้งเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของรัฐและประชาชน กฎหมายยังมีเจตนารมณ์ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานความประพฤติของข้าราชการ เพื่อให้บุคลากรภาครัฐปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม และยึดมั่นในหลักนิติธรรม

3. ประเด็นคดีพิพาทเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ กรณีตัวอย่างความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

3.1 เรื่อง การมีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์ถึงแม้จะไม่มีพยานหลักฐานชัดเจน แต่ยังคงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อบ. 41/2561 (สำนักงานศาลปกครอง, 2563)

(1) ลักษณะแห่งพฤติการณ์ในการกระทำ

- ผู้บังคับบัญชามีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์กับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีคู่สมรสตามกฎหมายอยู่แล้ว ถึงแม้จะไม่มีพยานหลักฐานชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์ทางเพศ

- มีการพูดคุยโทรศัพท์ติดต่อกันทั้งกลางวันและกลางคืน และการไปพักด้วยกันทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ไม่ว่าจะพักในห้องเดียวกันหรือไม่ก็ตาม และจากถ้อยคำพยานผู้ร่วมงานแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่น่าไว้วางใจในเรื่องชู้สาวของทั้งคู่

- ได้ลงชื่อยอมรับสารภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ฉ้อราษฎร์ต่อหน้าผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

ด้วยเหตุแห่งพฤติการณ์ข้างต้น ถือได้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(2) หลักกฎหมาย/บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการทางวินัยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยถึงการกระทำความผิดเช่นในคดีอาญา การมีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์กับผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีคู่สมรสแล้ว แม้ไม่มีพยานหลักฐานชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์ทางเพศ เมื่อพิจารณาพยานแวดล้อมประกอบกับเจ้าตัวได้ลงชื่อยอมรับสารภาพต่อผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป จึงถือได้ว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

3.2 เรื่อง การจัดหาพัสดุโดยทุจริต เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 874/2556 (สำนักงานศาลปกครอง, 2563)

(1) ลักษณะแห่งพฤติการณ์ในการกระทำ

- เจ้าหน้าที่พัสดุเบิกจ่ายเงินให้กับผู้ขายไปก่อน ทั้งที่การจัดส่งพัสดุ (ยาและเวชภัณฑ์) ยังไม่ครบถ้วน โดยมีการทำหลักฐานอันเป็นเท็จ

- คณะกรรมการตรวจรับพัสดุลงนามตรวจรับโดยที่ไม่ได้มีการตรวจรับจริง

- จัดซื้อพัสดุในราคาสูงจากผู้ขายรายเดียวกัน และมีลักษณะเป็นการแบ่งซื้อเพื่อให้มีวงเงินในใบสั่งซื้อแต่ละฉบับไม่เกินวงเงินสำหรับการจัดซื้อโดยวิธีตกลงราคา อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ

ด้วยเหตุแห่งพฤติการณ์ข้างต้น ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยร้ายแรง

(2) หลักกฎหมาย/บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้อง

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่ทางราชการได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด การจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ และกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษได้โดยไม่ต้องรอฟังผลการพิจารณาในคดีอาญา

3.3 เรื่อง การเป็นวิทยากรบรรยาย แต่อาศัยโอกาส กระทำ “ทุจริต” เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 101/2555 (สำนักงานศาลปกครอง, 2563)

(1) ลักษณะแห่งพฤติการณ์ในการกระทำ

- ผู้บังคับบัญชา (วิทยากร) ร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชานำบัญชีรายชื่อที่เวียนให้ผู้เข้าอบรมกรอกชื่อที่อยู่ พร้อมลงลายมือชื่อมาจัดทำเอกสารเท็จเบิกเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม โดยไม่ได้มีการอบรมจริงและนำเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

- เบียดบังน้ำมันรถยนต์ของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

ด้วยเหตุแห่งพฤติการณ์ข้างต้น ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยร้ายแรง

(2) หลักกฎหมาย/บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้อง

- การดำเนินการทางวินัยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระเบียบวินัยของข้าราชการซึ่งต่างจากการดำเนินคดีอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด

- ในการสอบสวนทางวินัยแม้ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏพยานหลักฐานแน่ชัด แต่หากมีการชี้แจงพยานหลักฐานอย่างรอบด้านที่สะท้อนให้เห็นเจตนาในการกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ย่อมสามารถนำพฤติการณ์ดังกล่าวมาวินิจฉัยเพื่อลงโทษทางวินัยได้ แม้ว่าคดีอาญาในมูลเดียวกัน พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องก็ตาม

4. ประเด็นคดีพิพาทเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ กรณีตัวอย่างความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

4.1 เรื่อง การกระทำแค่เพียงลวนลามด้วยวาจา ก็ถือว่าไม่รักษาชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ข้าราชการ อันเป็นความผิดวินัย แต่เป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ. 27/2558 (สำนักงานศาลปกครอง, 2563)

(1) ลักษณะแห่งพฤติการณ์ในการกระทำ

- เจ้าหน้าที่ชาย (นักวิชาการสาธารณสุข) ประจำสถานีอนามัย ได้กระทำความผิดลวนลามเจ้าหน้าที่หญิง ด้วยการจับมือ จับไหล่ และพูดจาล่วงละเมิดทางเพศ

- เป็นไปในลักษณะที่เล่นที่จริง ไม่ถึงกับเจตนาล่งละเมิดทางเพศ

ด้วยเหตุแห่งพฤติการณ์ข้างต้น จึงถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(2) หลักกฎหมาย/บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้อง

- ข้าราชการประพฤติดนในลักษณะที่ลวนลามเจ้าหน้าที่เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง อันเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงฐานไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์หน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย (กฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่งละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. 2553)

- ขั้นตอนการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาและพยานต่อคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงสามารถกระทำต่อกรรมการเพียงคนเดียวได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ดังเช่นกรณีการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 18 ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ฯ (ใช้บังคับในขณะนั้น)

4.2 เรื่อง การลงโทษทางวินัย ต้องเหมาะสมกับพฤติการณ์การกระทำผิด ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 142/2559 (สำนักงานศาลปกครอง, 2563)

(1) ลักษณะแห่งพฤติการณ์ในการกระทำ

- ลูกจ้างประจำซึ่งทำหน้าที่ในตำแหน่งรักษาอาคาร และตำแหน่งคนงาน ร่วมเล่นการพนันกับผู้อื่น ในวันหยุด โดยใช้สถานที่ราชการ

ด้วยเหตุแห่งพฤติการณ์ข้างต้น ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(2) หลักกฎหมาย/บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้อง

- ลูกจ้างประจำ ไม่ได้มีหน้าที่ในการกวดขันการกระทำผิดกฎหมาย โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลอาคาร ไม่ได้มีหน้าที่ติดต่อประชาชนโดยตรง และในการกระทำผิดไม่ได้เป็นเจ้ามือ เจ้าสำนักหรือเล่นการพนันเป็นอาจिन ซึ่งได้กระทำนอกเวลาราชการมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

- การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษทางวินัย จะต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมกับพฤติการณ์การกระทำ ความผิด โดยพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการหรือลูกจ้างแต่ละประเภท ประกอบกับความรู้สึกของสังคมที่มีต่อพฤติการณ์ดังกล่าว รวมทั้งจะต้องนำแนวทางการกำหนดโทษที่องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของส่วนราชการนั้นๆ มาพิจารณาประกอบกันด้วย

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

สำนักงานศาลปกครอง. (2563). *รวมบทความอุทธรณ์จากคดีปกครอง เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ: พฤติการณ์การกระทำผิดวินัย*. สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง: กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานศาลปกครอง. (2566). *รู้ไว้ก่อนไปศาลปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง สำนักงานศาลปกครอง: กรุงเทพมหานคร.